

8637 Staatsrecht (L) I

Inhoud

Inleidend deel.....	1
Afd. 1. De bekendmaking en inwerkingtreding van de in België toepasselijk zijnde rechtsnormen	1
§ 1. De bekendmaking van de in België toepasselijk zijnde rechtsnormen.....	1
1. Wat bepaalt de Grondwet inzake de bekendmaking van normen?	1
2. Hoe wordt art. 190 uitgewerkt?.....	2
3. Hoe is de bekendmaking van de gemeentelijke normen in het Vlaamse Gewest geregeld?	3
4. Hoe is de bekendmaking geregeld van alle normen behalve Vlaamse gemeentelijke normen?	4
5. Welke normen moeten worden bekendgemaakt?.....	5
§ 2. De bekendmaking van normen in een publicatieblad	6
6. Welke publikatiebladen zijn er in België?.....	6
7. Is de aanplakking nog van deze tijd?.....	7
8. Moeten herzieningen van de grondwet zelf worden bekendgemaakt?.....	8
9. Wordt iedere norm integraal bekendgemaakt?.....	9
§ 3. Het Belgisch Staatsblad, het publicatieblad van de nationale rechtsorde	10
§ 4. De inwerkingtreding van de normen binnen de Belgische rechtsorde.....	10
10. Welke algemene normen gelden voor de berekening van de termijn?.....	10
11. Wat is de gewone termijn voor inwerkingtreding op federaal en deelstatelijk niveau?	11
12. Wat is de gewone termijn voor de inwerkingtreding van normen op gemeentelijk niveau?	12
13. Wat is de gewone termijn van inwerkingtreding voor provinciale verordeningen?	13
14. Wat is de gewone termijn voor normen uitgevaardigd door de provinciegouverneur en de arrondissementscommissarissen?	14
15. Wat is de gewone termijn voor uitvoerende normen van de federale overheid en de deelstaten?	15
16. Wat is de gewone termijn van inwerkingtreding voor federale wettelijke normen?	16

17. Wat is de termijn voor inwerkingtreding van grondwettelijke normen?.....	17
18. Kan een wet gelden vanaf een datum die de publicatie voorafgaat?.....	18
§ 5. De verschillende fasen van grondwetsherziening en staatshervorming	19
Afd. 2. Federale België, het grondgebied en de onderverdelingen ervan.....	20
§ 1. De bekrachtiging van de federale structuur van het land.....	20
19. Wat is de draagwijdte van artikel één van de Grondwet?.....	20
§ 2. De wijziging van de internationale grenzen van het Koninkrijk	21
20. Hoe is het Belgisch grondgebied ontstaan (1830-1839)?.....	21
21. Hoe wijzigt het grondgebied in 1831?	22
22. Hoe wijzigt het grondgebied op 12 november 1918?.....	23
23. Hoe wijzigt het grondgebied in 1940?.....	24
24. Hoe wijzigt de grens met Duitsland in 1949?.....	25
25. Hoe worden de zeegrenzen vastgelegd?.....	26
26. Kan het grondgebied worden gewijzigd krachtens een wet hier nog niet is?.....	27
§ 3. De vier taalgebieden van het Koninkrijk.....	28
27. Waar staat de indeling in taalgebieden te lezen?	28
28. Waarom is artikel vier, tweede lid van zodanig belang?	29
29. Welk compromis wordt bereikt in 1963?.....	30
30. Wat is de Leuvense crisis van 1967?.....	31
31. Welke ontwikkelingen doen zich voor in 1970?.....	32
32. Welke procedure is er voorzien voor de wijziging van de grenzen van de taalgebieden?	33
§ 4. De drie gewesten van het Koninkrijk	34
33. Hoe worden in het jaar 1970 de drie gewesten fictief opgericht?.....	34
34. Hoe worden in 1980 het Vlaams en Waals Gewest effectief opgericht?	35
35. Hoe wordt het Vlaams gewest gekortwiekt?	36
36. Waarom kon een dergelijke fusie er niet aan Franstalige kant?	37
37. Hoe is de toestand van Brussel in 1980?	38
38. Hoe wordt het Brussels Hoofdstedelijk Gewest opgericht in 1989?	39
39. Waarom “Brussels Hoofdstedelijk Gewest” en niet “Brussels gewest”?.....	40
40. Waarom neemt te Brussel zo’n aparte plaats in?.....	41
§ 5. De provincies	42
41. Hoe evolueert het aantal provincies?.....	42

42. Wie is bevoegd voor toezicht over de provincies?	43
43. Wat is de invloed van de zesde staatshervorming (2014) op de provincies?	44
44. Waarom kunnen de gewesten de provincies niet gewoon afschaffen?	45
45. Hoe is het mogelijk een grondgebied aan de indeling in provincies te onttrekken?	46
46. Wie stelt de gouverneur aan?	47
47. Welke functies oefent de gouverneur uit?	48
48. Welke bevoegdheden heeft de gouverneur?	49
49. Wie of wat oefent de functie van de gouverneur uit in Brussel?	50
50. Hoe kunnen de provinciegrenzen worden gewijzigd?	51
51. Hoe kunnen gemeentegrenzen worden gewijzigd?	52
52. Op welke grond bestaan er arrondissementen?	53
53. Wie is bevoegd om administratieve arrondissementen te organiseren?	54
54. Beschrijf de figuur van de arrondissementscommissaris	55
55. Hoe worden gerechtelijke arrondissementen omschreven?	56
56. Regeling inzake gerechtelijke arrondissementen in Vlaams-Brabant?	57
57. Hoe is de toestand in de provincie Luik?	58
58. Hoeveel gerechtelijke arrondissementen zijn er dus?	59
§ 6. De drie gemeenschappen	60
Afd. 3. De algemene beleidsdoelstellingen van het Federale België	61
Deel I. De organen van de federale overheid, gemeenschappen en gewesten	62
Hoofdstuk I. De wetgevende macht	62
Inleiding	62
Afd. 1. De federale wetgevende macht	63
§ 1. De samenstelling van de Kamer van volksvertegenwoordigers	63
59. Verklaar: het Belgische tweekamerstelsel is inegalitair	63
60. Hoewel volksvertegenwoordigers telt de Kamer?	64
61. Bespreek de kieskringen	65
62. Hoe wordt het nationale grondgebied in kieskringen ingedeeld?	66
63. Hoe worden de zetels verdeeld onder de kieskringen?	67
64. Hoe werkt het systeem van de evenredige vertegenwoordiging?	68
65. Hoe werkt het systeem van de kiesdrempel?	69
66. Hoe worden de zetels binnen de lijsten verdeeld?	70

67. Hoe is het kiezerskorps samengesteld?.....	71
68. Hoe en wanneer worden deze voorwaarden gecontroleerd?.....	72
69. Hoe speelt het Europese recht een rol?.....	73
70. Hoe regelt de Grondwet de modaliteiten van de bestemming?	74
71. Wat betekent het principe “één persoon één stem”?	75
72. Wat betekent dat de stemming verplicht is?	76
73. Wat betekent: de stemming vindt in principe plaats in de gemeente?	77
74. Wat betekent dat de stemming geheim is?.....	78
75. Wat zijn de voorwaarden om verkozen te worden?	79
76. Wie controleert de verkiesbaarheid van de uiteindelijk verkozen kandidaten?..	80
77. Hoe lang duurt het mandaat van federaal volksvertegenwoordiger?	81
78. Op welke grond wordt de federale volksvertegenwoordiging onderverdeeld in taalgroepen?.....	82
79. Hoe worden de taalgroepen samengesteld?.....	83
§ 2. De samenstelling van de Senaat	84
80. Welke categorieën senatoren bestaan er?.....	84
81. Hoe worden de deelstaatsenatoren aangewezen?.....	85
82. Hoe worden de gecoöpteerde senatoren aangewezen?.....	86
83. Welke zijn de aanwijzingsvoorwaarden voor senatoren?.....	87
84. Hoe lang duurt het mandaat van senator?.....	88
85. Hoe worden de leden van de Senaat in taalgroepen ingedeeld?.....	89
Afd. 2. De wetgevende vergaderingen van de deelentiteiten.....	90
Onderafdeling 1: de samenstelling van de Gewestparlementen	90
86. Welke grondwetsartikelen regelen de samenstelling van de Gewestparlementen?	90
§ 1. Het Parlement van het Waalse Gewest.....	91
87. Hoeveel leden telt het Parlement van het Waalse gewest?.....	91
88. Hoe worden de leden van het Waalse parlement verkozen?.....	92
§ 2. Het Parlement van het Brusselse hoofdstedelijke gewest.....	93
89. Welke wettelijke bepalingen gelden voor de verkiezing van het parlement van het Brusselse hoofdstedelijke gewest?	93
90. Hoeveel kieskringen zijn er in het Brussels hoofdstedelijk gewest?	94
91. Wat is het unicum aan de taalgroepen binnen het Parlement van het Brussels hoofdstedelijk gewest?	95

92. Hoe bepaalt men of een lid van het Parlement van Brusselse Hoofdstedelijke Gewest tot de ene of de andere taalgroep behoort?	96
93. Is het mogelijk om bij de verkiezingen voor het Parlement van het Brussels Hoofdstedelijk Gewest een tweetalige lijst in te dienen?	97
94. Hoe worden de zetels verdeeld bij de verkiezingen van het Brussels Hoofdstedelijk gewestparlement?	98
95. Hoe werkt de kiesdrempel in het Brussels hoofdstedelijk gewest?	99
96. Hoe werkt de zetelverdeling in het Brussels parlement door naar de gemeenschapsbevoegdheden?	100
97. Hoe vermijdt men dat Franstaligen zich op zogenaamd Nederlandstalige kieslijsten zouden laten verkiezen en omgekeerd?	101
98. Wat is de draagwijdte van de voordrachtplicht in artikel 17 van de bijzondere wet op de Brusselse instellingen?	102
99. Wat is de draagwijdte van artikel 17 § 2 van de bijzondere wet op de Brusselse instellingen?	103
Onderafdeling 2. De samenstelling van de Gemeenschapsparlamenten	104
§ 1. Het Parlement van de Vlaamse Gemeenschap	104
100. Hoeveel leden telt het Parlement van de Vlaamse gemeenschap?	104
101. Wie verkiest de “Brusselse” leden van Vlaams parlement?	105
102. Kan het Vlaams parlement het aantal leden verhogen of verlagen?	106
103. Kan het Vlaams parlement zelf de kieskringen vastleggen?	107
§ 2. Het parlement van de Franse Gemeenschap	108
104. Hoe wordt het parlement van de Franse Gemeenschap verkozen?	108
105. Volgens welke procedure worden de “Brusselaars” aangeduid?	109
§ 3. Het Parlement van de Duitstalige gemeenschap	110
106. Hoe is het parlement van de Duitstalige gemeenschap samengesteld?	110
107. Kan het parlement van de Duitstalige gemeenschap het aantal leden wijzigen?	111
108. Bepaalt het Parlement van de Duitstalige gemeenschap de kieskringen?	112
109. Wat is de bijzondere regeling van artikel 8 § 4 WDuitsG ?	113
Onderafdeling 3. De Onverenigbaarheden tussen meerdere parlementaire mandaten	114
110. Kan men tegelijk lid zijn van een deelstaatparlement en van de Kamer?	114
111. Kan men tegelijkertijd lid zijn van twee gemeenschapsparlamenten?	115
112. Kan men tegelijkertijd lid zijn van het parlement van de Franse Gemeenschap en van het Waals Parlement?	116

113. Kan men tegelijk lid zijn van het Parlement van het Brusselse Hoofdstedelijke Gewest en van het Vlaams parlement?.....	117
Onderafdeling 4. Gemeenschappelijke regels	118
114. Wat is de draagwijdte van artikel 116 van de grondwet?.....	118
115. Welk artikel stelt dat de stemming verplicht is?.....	119
116. Welk artikel bepaalt de duur van de legislatuur?.....	120
117. Welk artikel bepaalt de dag van de verkiezingen?	121
118. Kunnen de wetgevende vergaderingen van de deelentiteiten worden ontbonden?	122
Onderafdeling 5. De Brusselse vergaderingen	123
119. Wat is de logica achter de Brusselse gemeenschapscommissies?	123
120. Welke drie gemeenschapscommissies bestaan er?.....	124
121. Welke parlementaire organen staan ter beschikking van de commissies?.....	125
Onderafdeling 6. Wijziging van de regels betreffende de verkiezingen voor de Kamer en voor de parlementen van de deelentiteiten	126
122. Wat is de functie van artikel 39 ter van de grondwet?	126
Afdeling 3. De werking van de wetgevende vergaderingen	127
Onderafdeling 1. De installatie van de vergaderingen.....	127
123. In welke fasen worden de vergaderingen geïnstalleerd?	127
§ 1. Het onderzoek van de geloofsbrieven.....	128
124. Wat zijn de “geloofsbrieven”?	128
125. Hoe wordt het onderzoek concreet gevoerd?	129
126. Waarop is de bevoegdheid van de Kamer gebaseerd?.....	130
127. Wat is het belang van het arrest van het EHRM uit 2020?.....	131
§ 2. De eedaflegging	132
128. Wat is het belang van de eedaflegging?	132
129. In welke taal wordt de eed afgelegd?	133
130. In welke taal leggen de leden van het Waals Parlement de eed af?.....	134
131. In welke taal leggen de leden van het Parlement van het Brusselse Hoofdstedelijke Gewest de eed af?	135
132. In welke taal leggen de leden van het Vlaams Parlement de eed af?.....	136
133. In welke taal leggen de leden van het parlement van de Franse Gemeenschap de eed af?	137

134. In welke taal leggen de leden van het parlement van de Duitstalige gemeenschap de eed af?	138
Onderafdeling 2. De parlementaire zittingen.....	139
135. Wat is de geest van de artikelen 44 en 45 van de Grondwet?	139
136. Wat is het onderscheid tussen de gewone parlementaire zitting en de buitengewone zitting?	140
137. Wanneer begint en eindigt de gewone zitting?	141
138. Wat is de bijeenroeping in buitengewone zitting op grond van artikel 46 of 195?	142
139. Wie roept de gemeenschaps en Gewestparlementen bijeen?	143
Onderafdeling 3. De interne organisatie.....	144
140. Hoe verloopt de interne organisatie van de wetgevende vergaderingen?	144
141. Beschrijf de verdeling in politieke fracties.....	145
142. Wat gebeurt met parlementsleden die niet tot een fractie behoren?	146
143. Wat is de rol van de voorzitter van de vergadering?	147
144. Hoe wordt de voorzitter van de vergadering aangeduid?	148
145. Wat is het Bureau van het parlement?	149
146. Wat is de conferentie van de voorzitters?	150
147. Wat is de rol van de commissies?	151
148. Wat zijn vaste commissies?	152
149. Wat zijn bijzondere commissies?	154
150. Wat zijn tijdelijke commissies?	155
151. Wat zijn onderzoekscommissies?	156
152. Wat is de rol van de griffier?	157
153. Wie verzekert de goede orde tijdens het verloop van de zitting?	158
Onderafdeling 4: de openbaarheid van de parlementaire werkzaamheden	159
154. Zijn de zittingen openbaar?	159
155. Zijn de zittingen van de deelparlementen openbaar?	160
156. Zijn de zittingen van commissies openbaar?	161
157. Zijn de parlementaire stukken openbaar?	162
Onderafdeling 5. Het einde van de zittingsperiode	163
§ 1. Het einde van de federale zittingsperiode	163
158. Op welke vier manieren kan de federale zittingsperiode van de Kamer worden beëindigd?	163

159. Wat volgt dus op de ontbinding van de Kamer?	164
160. Welke hypothese komt het meest voor?.....	165
A. Het eerste geval: Ontbinding wegens beëindiging van het mandaat	166
161. Beschreef het eerste geval: Einde mandaat.....	166
162. Volgens welke procedure wordt de Kamer ontbonden beet: een van de zittingsperiode?	167
163. Wanneer eindigt concreet het mandaat van de parlementsleden?	168
164. Waarom blijft artikel 46 een onontbeerlijke regel?	169
165. Hoe wordt de senaat ontbonden?	170
166. Welke impact heeft de ontbinding van de Kamer op de regering?.....	171
167. Wat is het effect van de ontbinding wegens verlopen van het mandaat op een eventuele grondwetsherziening?	172
B. Het tweede geval: ontbinding na aannemen van een motie van wantrouwen of het verwerpen van een motie van vertrouwen.....	173
168. Op welke grondwettelijke grondslag berust het recht tot ontbinding na een motie?.....	173
169. In welke twee scenario's van artikel 46 kan de Koning de Kamer ontbinden?..	174
170. Wat is het scenario voor de verwerping van een motie van vertrouwen?.....	175
171. Wat is het scenario bij ontbinding met een eenvoudige motie van wantrouwen?	176
172. Wat is het scenario bij ontbinding met een collectieve constructieve motie van wantrouwen?	177
173. Is deze situatie courant?.....	178
174. Kan bij toepassing van het tweede scenario de volgende Kamer de Grondwet wijzigen?	179
175. Wat is het unieke aan de ontbinding na een motie?	180
C. De vervroegde ontbinding na het spontane ontslag van de regering	181
176. Wat is de wettelijke grondslag voor de derde manier van ontbinding?.....	181
177. Is deze derde manier van ontbinding courant?	182
178. Kan bij toepassing van het derde scenario de volgende Kamer de Grondwet wijzigen?	183
D. Het vierde scenario: vervroegde ontbinding na bekendmaking in het Belgisch Staatsblad van een herzieningsverklaring van de grondwet.....	184
179. Beschrijf het vierde scenario van de vervroegde ontbinding na bekendmaking van een herzieningsverklaring.....	184

180. Op welk tijdstip treedt de ontbinding in werking in het vierde scenario?	185
181. Op welk ogenblik eindigt het mandaat van de senatoren?	186
182. Treedt de regering ook in het vierde scenario “in lopende zaken”?	187
§ 2. Het einde van de zittingsperiode van de wetgevende vergaderingen van de deelentiteiten.....	188
183. Kunnen de wetgevende vergaderingen van de deelentiteiten vervroegd worden ontbonden?	188
184. Is een dergelijke vaste periode met verbod van ontbinding courant in de andere landen?	189
185. Hoe wordt dan gehandeld bij een regeringscrisis?	190

8637 Staatsrecht (L) II

Inhoud

het

Eerste deel. De organen van de federale overheid, van de gemeenschappen en gewesten	1
Hoofdstuk I. De wetgevende macht	1
Afd. 4. Het statuut van de parlementsleden	1
Onderafdeling 1. De Onverenigbaarheden	1
1. Wat is het onderscheid tussen onverenigbaarheid en niet verkiesbaarheid?	1
2. Welke onverenigbaarheden bestaan er tussen meerdere parlementaire mandaten?	2
3. Welke onverenigbaarheden bestaan er tussen parlementair mandaat en functie van een andere aard op federaal niveau?	3
4. Welke onverenigbaarheden bestaan er op het niveau van de deelentiteiten?	4
Onderafdeling 2. De parlementaire onschendbaarheden	5
5. Wat is de wettelijke basis van de onschendbaarheid van een parlements lid?	5
6. Tijdens welke periode geldt de parlementaire onschendbaarheid?	6
7. Welke twee luiken bevat de parlementaire onschendbaarheid?	7
§ 1. De vrijheid van meningsuiting van de parlementsleden (artikel 58)	8
8. Hoe is de vrijheid van meningsuiting van parlementsleden historisch gegroeid? ..	8
9. Op welke gedraging slaat de onschendbaarheid op grond van een mening?	9
10. Wat wordt verstaan onder “mening of stem”?	10
11. Wat betekent “in de uitoefening van het parlementair mandaat”?	11
12. Bespreek het arrest Crombez uit 1904	12
13. Kunnen parlementsleden vervolgd worden na hun mandaat?	13
14. Tegen welke vervolgingen is het parlements lid beschermen op grond van artikel 58?	14
15. Is de parlementaire onverantwoordelijkheid verenigbaar met artikel 6 van het EVRM?	15
16. Wat zegt het arrest Córdova van het EHRM?	16
17. Wat zegt het arrest Karaczeny van het EHRM?	17
Casussen: meningen in parlementaire context	18
C-8637/0201001. Jean-Pierre Van Rossem (W)	18

C-8637/0201002. Free Palestine	19
C-8637/0201003. Een niet nader genoemd Waals parlements lid (W)	20
C-8637/0201004. Jehova (W)	21
C-8637/0201005. Filip Dewinter (W)	22
C-8637/0201006. Kuifje	23
§ 2. De parlementaire onschendbaarheid	24
18. Wat is de essentie van de parlementaire onschendbaarheid van artikel 59 van de Grondwet?	24
Achtergrond: het Agusta schandaal, de defenestratie van Frank Vandenbroucke en het verbrande geld	25
Achtergrond: de zaak Westphael	28
19. Wat is het toepassingsgebied van artikel 59?	31
20. In welke zin is artikel 59 een tijdelijke onschendbaarheid?	32
Achtergrond: Marie Arena	33
Achtergrond: VRT Nieuws 1973	36
21. Beroept de berechting van parlementsleden op een andere wijze?	37
22. Toen een parlements lid worden aangehouden?	38
23. Hoe verloopt de opheffing van de parlementaire onschendbaarheid?	39
24. Kan een parlements lid akkoord gaan met de opheffing van zijn onschendbaarheid?	40
25. Kan een tweede opheffing van parlementaire onschendbaarheid worden gevorderd?	41
26. Is de opheffing van de parlementaire onschendbaarheid nog nodig na de zitting?	42
27. Kan een parlements lid door een beroep op onschendbaarheid de feiten laten verjaren?	43
28. Wat is de ontdekking op heterdaad?	44
29. Welke extra garanties genieten de parlementsleden in de loop van een strafprocedure?	45
30. Wanneer wordt de vervolging geschorst overeenkomstig het vijfde lid van artikel 59?	46
31. Wat kan het parlement ondernemen tegen de aanhouding of de verwijzing van een parlements lid?	47
Onderafdeling 3. Weddes en vergoedingen	48

Onderafdeling 4. De deontologische regels, de lijst van mandaten en de vermogens aangifte	48
Afdeling 5. De wettelijke normen.....	49
Onderafdeling I. De betekenis van de term wet in de grondwet.....	49
32. Welke verschillende opvattingen bestaan er over de term “wet” in de grondwet?	49
33. Moet er een onderscheid gemaakt worden tussen de grondwettelijke normen die dateren van voor en na 24 december 1970?.....	50
Onderafdeling 2. De wettelijke normen van de federale overheid.....	51
34. Welke wettelijke normen produceert de federale wetgevende macht in het kader van haar toebedeelde bevoegdheden?.....	51
Onderafdeling 3. De wettelijke normen van de gemeenschappen.....	52
35. Welke wettelijke normen maken de gemeenschappen?.....	52
36. Wie oefent de wetgevende macht uit binnen de gemeenschappen?.....	53
37. Wat is de invloed van artikel 138 van de grondwet?	54
Onderafdeling 4. De wettelijke normen van de gewesten	55
38. Welke grondwetsbepalingen bepalen welke wettelijke normen de gewesten kunnen aannemen?	55
§ 1. De decreten van het Waalse Gewest.....	56
39. Waaraan ontleen de decreten van het Waalse Gewest hun rechtskracht?	56
30. Wie oefent de wetgevende macht uit in het Waals Gewest?	57
§ 2. De ordonnanties van het Brussels Hoofdstedelijk Gewest.....	58
31. Op welke rechtsgrond hebben de Brusselse ordonnanties kracht van wet?.....	58
32. Beschrijf de wetgevende benadering van de Ordonnantie.....	59
33. Beschrijf de regelgevende benadering van de ordonnantie.....	60
34. Wat denkt de prof zelf over de wetgevende kracht van de ordonnantie?.....	61
§ 3. De decreten van de Vlaamse Gemeenschap in gewestelijke aangelegenheden	62
35. Welke instantie maakt de decreten van het Vlaams gewest?.....	62
Onderafdeling 5. De normen van de GGC	63
36. Welke rechtskracht hebben de wettelijke normen die de GGC aanneemt?.....	63
Onderafdeling 6. Andere wettelijke normen in formele zin.....	64
37. Wat is het statuut van de decreten van het Nationaal Congres?	64
38. Wat is de kracht van de besluitwetten in oorlogstijd?	65
Afd. 6. De procedure betreffende het tot stand brengen van de wettelijke normen.....	66

Onderafdeling 1. De pre- parlementaire fase	66
§ 1. Het onderscheid tussen een ontwerp en een voorstel	66
39. Wat is het onderscheid tussen een wetsontwerp en een wetsvoorstel?	66
39. Wat is een voorontwerp van wet?.....	67
40. Wanneer wordt een voorontwerp een ontwerp van wet?	68
41. Wie dient het wetsontwerp in in het parlement?.....	69
42. Hoe gebeurt het indienen van een wetsvoorstel?	70
43. Kunnen senatoren een wetsvoorstel neerleggen?.....	71
44. In welke aangelegenheden kunnen parlementsleden geen wetsvoorstel indienen?	72
45. Wanneer wordt een wetsvoorstel een wetsontwerp?	73
46. Wanneer blijft een door het Parlement aangenomen wetsvoorstel een wetsvoorstel en wordt het geen wetsontwerp?.....	74
47. Hoe gaat het bij voorstellen of ontwerpen van decreten of ordonnanties?	75
§ 2. De respectieve bevoegdheden van de Kamer van volksvertegenwoordigers en van de Senaat voor wat het aannemen van de wetten betreft	76
§2A. De verschillende procedures naargelang de materie	76
48. Wat zijn de monocamerale aangelegenheden?	76
49. Welke aangelegenheden betreffen de optioneel bicamerale procedure?	77
50. Optioneel bicamerale procedure: wat gebeurt met het goedgekeurde wetsontwerp?.....	78
51. Onder welke voorwaarden kan de Senaat een aangenomen wetsvoorstel evoceren?	79
52. Wat zijn de mogelijkheden voor de Senaat eenmaal tot evocatie is beslist?.....	80
53. Wat gebeurt indien de senaat een geamendeerde tekst terugstuurt?	81
54. Wat zijn de strikt bicamerale aangelegenheden?	82
55. Wat is de essentie van de strikt bicamerale procedure?.....	83
§ 2B. Bepaling van de van toepassing zijnde procedure.....	84
56. Wie bepaalt welke procedure van toepassing is?.....	84
57. Wat gebeurt bij gemengde wetsvoorstellen of wetsontwerp?.....	85
§ 3. Het initiatiefrecht	86
58. Wie heeft formeel het initiatiefrecht?	86
59. Welke aangelegenheden zijn volgens het Grondwettelijk gebruik voorbehouden aan de Koning?	87

60. Waar moet de Koning zijn wetsontwerp indienen?	88
61. Hoe ligt het initiatiefrecht op het niveau van de deeltentiteiten?	89
§ 4. Het raadplegen van de afdeling wetgeving van de Raad van State	90
61-63. Gereserveerd	90
Onderafdeling 2. De parlementaire fase	90
§ 1. Het in overweging nemen van de voorstellen, en het onderzoeken van de voorstellen en ontwerpen in commissie en in plenaire zitting	90
64. Wat is de formele inoverwegingneming?	90
65. Wat is de volgende stap na inoverwegingneming?	91
66. Wat gebeurt na de bespreking in de commissie?	92
67. Wat is de prospectieve financiële beoordeling?	93
68. Wat is de rol van de politieke fracties in de commissies?	94
§ 2. De facultatieve raadpleging van de vergadering van de afdeling wetgeving van de Raad van State	95
69-70. Gereserveerd	95
§ 3. Het recht om een tweede lezing te vragen	95
71-73. Gereserveerd	95
§ 4. De opschorting van de procedure	96
74. Wat is de alarmbel (la sonnette s'alarme)?	96
75. Hoe wordt de alarmbel geluid?	97
76. Kan de alarmbel herhaaldelijk worden geluid?	98
77. Hoeveel keer werd de alarmbelprocedure gebruikt?	99
78. Hoe loopt de alarmbelprocedure in het parlement van het Brussels hoofdstedelijk gewest?	100
§ 5. De meerderheids- en quorumvoorwaarden	101
§ 5A. De gewone meerderheids- en quorumvoorwaarden	101
79. Welke gewone meerderheids- en quorumvoorwaarden gelden in het federale parlement?	101
80. Welke bijzondere regeling geldt voor de gemeenschappelijke gemeenschapscommissie?	102
81. Welke speciale meerderheids- en quorumvoorwaarden gelden in het Vlaamse Parlement en het Waalse parlement?	103
82. Hoe worden de stemmen uitgebracht in de Kamer en Senaat?	104
83. Hoe verantwoordt men de naamstemming bij wetten?	105

§ 5B. Afwijkende stelsels	106
84. Welke afwijkende stelsels bestaan er op federaal niveau?	106
85. Welke afwijkende regelingen gelden op gemeenschaps- en gewestniveau?	107
86. Welke bijzondere vereisten gelden voor het Parlement van de Duitstalige gemeenschap?	108
87. Welke bijzondere vereisten gelden in het parlement van het Brussels hoofdstedelijk gewest?	108
§ 2c. Een bijzondere modaliteit bij het stemmen: stemafspraken	108
Onderafdeling 3. De post- parlementaire fase	109
§ 1. De bekrachtiging en afkondiging	109
88. Wat is de bekrachtiging?	109
89. Hoe is de formaliteit van de bekrachtiging geëvolueerd?	110
90. Wat is de afkondiging van een wet?	111
91. Hoeveel keer moet de Koning zijn handtekening zetten?	112
92. Van wanneer dateert de precieze formule van bekrachtiging en afkondiging? ...	113
93. Wat betekent “met ’s lands zegel bekleed” praktisch?	114
94. Bestaat er een wetgevend veto vanwege de Koning?	115
95. Hoe werd de Mini koningskwesie van 1990 opgelost?	116
96. Hoe gebeurt bekrachtiging en afkondiging op het niveau van de deelstaten?	117
§ 2. De bekendmaking en inwerkingtreding	118
97. Waarom moet de wet bekendgemaakt worden?	118
98. Hoe gebeurt de bekendmaking in het Belgisch Staatsblad?	119
99. Wat is de waarde van de Duitse versie van de wet?	120
100. Wanneer treden wetten in werking?	121
101. Hoe worden decreten en ordonnances bekendgemaakt?	122
102. Wanneer treden decreten en ordonnances in werking ?	123
103. Kunnen wetten retroactief zijn?	124
§ 3. De authentieke interpretatie van de wettelijke normen	125
104. Wat wordt bedoeld met authentieke interpretatie?	125
§ 4. Het parlementair comité op federaal niveau belast met de wetsevaluatie	126
Afdeling 7. De controlebevoegdheid van de wetgevende vergaderingen	127
Onderafdeling 1. Het recht om de aanwezigheid te eisen van een lid van de regering om hem vragen te stellen	127

105. Op welke grond kan de kamer de aanwezigheid van een lid van de regering eisen?	127
106. Kan ook de Senaat de aanwezigheid van een lid van de federale regering eisen?	128
107. Beschrijf het hoorrecht als compensatie van het eerste lid van artikel 100.....	129
108. Beschrijf het gebruik van aanwezigheid van de regeringsleden bij de plenaire zitting.....	130
109. Kunnen ook de deelparlementen de aanwezigheid van een regeringslid eisen?	131
110. Wat is de grondslag van het vragenrecht?.....	132
Onderafdeling 3. Het recht om de politieke verantwoordelijkheid van de regering in het gedrang te brengen	133
111. Op welke gronden heeft het parlement het recht om de politieke verantwoordelijkheid van de regering in het gedrang te brengen?.....	133
§ 1. Het interpellatierecht	134
112. Wat is het verschil tussen een parlementaire vraag en een interpellatie?	134
113. Volgens welke procedure moet interpellatie gebeuren?.....	135
114. Welke soorten moties kunnen worden aangenomen?.....	136
§ 2. De verschillende moties van wantrouwen	137
§ 2A. Het recht om de politieke verantwoordelijkheid van de regering op federaal niveau in het geding te brengen	137
115. Op welke grondwettelijke basis van het parlement de regering verantwoordelijk stellen?	137
116. Hoe evolueerde de eenvoudige motie van wantrouwen tegenover een individuele minister of staatssecretaris?.....	138
117. Wat is de gewone collectieve motie van wantrouwen?.....	139
118. Wat is de constructieve motie van wantrouwen?	140
§ 2B. Het recht om de politieke verantwoordelijkheid van de regering op gemeenschaps- en gewestniveau in het geding te brengen.....	141
119. Op welke wettelijke basis steunt het recht om de politieke verantwoordelijkheid van de regering in te roepen op gemeenschaps- en gewestniveau?	141
120. Hoe is de politieke verantwoordelijkheid van de regering geregeld in het Brussels hoofdstedelijk gewest?	142
Onderafdeling 3. Het recht van onderzoek	143
§ 1. Algemeenheden.....	143
152. Wat is de achtergrond van het onderzoeksrecht?	143

153. Wie beschikt over het onderzoeksrecht?	144
154. Beschikken de deelparlementen over het onderzoeksrecht?.....	145
155. Hoe is de procedure voor de parlementaire onderzoekscommissies geregeld?.	146
§ 2. Werking	147
156. Wie oefent het onderzoeksrecht uit?	147
157. Hoe wordt de commissie samengesteld?	148
158. Hoe worden de leden gekozen?.....	149
159. Voor welke duur wordt een commissie opgericht?	150
160. Wat is de rol van de voorzitter van de Commissie?	151
161. Zijn de zittingen van de commissie openbaar?	152
162. Wat is de inhoud van het verslag van de Commissie?	153
163. Wat gebeurt indien tijdens de commissie strafbare feiten worden ontdekt?	154
164. Hoe staat het met het beroepsgeheim van de leden van de onderzoekscommissie?	155
165. Welke sancties zijn mogelijk bij schending van het geheim?.....	156
§ 3. Onderzoeksbevoegdheden en voorwaarden voor de uitoefening daarvan	157
166. Hoe ver reiken de bevoegdheden van de onderzoekscommissie in het algemeen?	157
167. Over welke machten beschikt de onderzoekscommissie in verband met getuigen?	158
168. Hoe is de toegang tot gerechtelijke dossiers geregeld?.....	159
169. Kan de parlementaire commissie een aanhoudingsbevel uitvaardigen?	160
170. Kan een parlementaire onderzoekscommissie ingrijpen in een lopende gerechtelijke procedure?	161
171. Welke beschermingen bestaan er tegen willekeur vanwege de parlementaire onderzoekscommissie?	162
172. Kan de onderzoekscommissie onderzoekstaken delegeren aan een magistraat?	163
173. Kan de parlementaire commissie zich laten bijstaan door experts?	164
174. Hoe wordt omgegaan met valse getuigenissen voor de Commissie?	165
175. Kan een individu weigeren om te getuigen omdat hij zich zou blootstellen aan een strafvervolgning?	166
§ 4. Samenloop met de gerechtelijke procedure; aanvullende opmerkingen.....	167
Onderafdeling 4. Het petitierecht	168

176. Wat is de grondslag van het petitierecht?	168
177. In welke zin is het petitierecht een controlerecht vanwege het parlement?	169
178. Hoe kan de burger een petitie indienen?.....	170
179. Wie kan de petitie overmaken aan de bevoegde minister?	171
180. Bestaat het petitierecht ook op niveau van de deelstaten?.....	172
181. Hoe werden petitierecht gemoderniseerd?	173

8637 Staatsrecht (L) III

Inhoud

Eerste deel.	2
Hoofdstuk II. De uitvoerende macht	2
Inleiding	2
1. Hoe wordt uitvoerende macht ingekaderd in de grondwet?	2
2. Mag de Koning deze gedelegeerde macht zelf delegeren?	3
3. Hoever reikt dan de delegatiebevoegdheid van de Koning aan een minister?	4
4. Wat is de zelfstandige uitvoerende macht van de minister?	5
Afd. 1. De Koning en de federale Regering	6
Onderafdeling 1. De Koning	7
§ 1. Een erfelijke constitutionele monarchie	7
1. Wanneer werd beslist dat België een monarchie zou worden?	7
2. Welk model heeft België gevolgd voor haar constitutionele monarchie?	8
3. Welke titel draagt de Koning?	9
4. Hoe wordt de constitutionele monarchie verwoord in der grondwet?	10
5. Wat is de achternaam van de Belgische koningen?	11
§ 2. De koninklijke onschendbaarheid en het uitvloeisel daarvan: De ministeriële verantwoordelijkheid	12
6. Hoe is de onschendbaarheid van de Koning opgenomen in de grondwet?	12
7. Waar hebben de grondwetgever de onschendbaarheid gehaald?	13
8. Hoe verhouden artikel 88 en 106 zich tegenover elkaar?	14
9. Strek de onschendbaarheid zich uit tot andere leden van de koninklijke familie?	15
10. Strekt de onschendbaarheid van de Koning zich uit na zijn ambtstermijn?	16
11. Hoe wordt de onschendbaarheid van de Koning en de ministeriële medeondertekening verantwoord?	17
12. Hoe beschermt de onschendbaarheid de Koning op gerechtelijk vlak?	18
13. Hoe beschermt de onschendbaarheid de Koning op politiek vlak?	19
14. Voor welke handelingen van de Koning is de regering medeverantwoordelijk?	20
15. Geldt de verschuiving van verantwoordelijkheid ook op strafrechtelijk vlak?	21
16. Wat gebeurt bij Onenigheid tussen de koning en zijn ministers?	22

17. Wat is de regel van geheimhouding die voortvloeit uit onschendbaarheid?	23
18. Is steeds een schriftelijke ondertekening vereist voor ministeriële verantwoordelijkheid?	24
19. Moet de ministeriële dekking steeds vooraf worden toegekend?	25
20. Welke uitzondering op de ministeriële dekking bestaat er?	26
21. Kan de Koning in sommige gevallen optreden als privépersoon?	27
22. Heeft de Koning een paspoort?	28
23. Kan men de Koning een brief schrijven?	29
24. Welke Prerogatieven heeft de Koning verloren?	30
§ 3. De Koning hoofd van een andere staat	31
25-27. Gereserveerd	31
§ 4. De civiele lijst en de dotaties aan de leden van de koninklijke familie	31
28. Hoe is de civiele lijst opgevat?	31
29. Wie beheert de civiele lijst?	32
30. Hoeveel verdient Philip?	33
31. Betaalt de Koning belasting?	34
32. Moet de Koning zijn personeel en security betalen?	35
33. Is de koning aan het parlement verantwoording verschuldigd voor de bestedingen van de civiele lijst?	36
34. Heeft de Koning en privévermogen?	37
35. Wat is de Koninklijke schenking?	38
36. Wat is de dotatie?	39
37. Wordt de dotatie belast?	40
38. Moeten de dotatiegerechtigden verantwoording afleggen van de besteding van het bedrag?	41
39. Hoe werkt het overgangsstelsel van de dotaties?	42
40. Bestaat er een soort tuchtregeling voor de ontvangers van dotaties?	43
§ 5. De Orde van troonsopvolging	44
41. Hoe kwam men bij Leopold von Saksen-Coburg uit in 1831?	44
42. Welke nakomelingen van Leopold I kunnen aanspraak maken op de troon?	44
43. Wie moet toestemming geven voor huwelijken binnen de koninklijke familie?	45
44. Aan welke formaliteiten is het huwelijk van de Koning onderworpen?	46
45. Wat betekent de afschaffing van de Salische wet?	47
46. Wat gebeurt indien de Koning geen nakomelingschap heeft?	48

§ 6. Het overlijden of de troonsafstand van de Koning	49
47. Wat betekent “de koning is dood, leve de Koning”?	49
48. Wie stelt het overlijden van de Koning vast?	50
49. Hoe wordt het overlijden van de koning aan de bevolking bekend gemaakt?	51
50. Hoe wordt het interregnum geregeld?	52
51. Hoe is het troonsafstand van de Koning geregeld?	53
§ 7. De eedaflegging	54
52. Wanneer bestijgt de Koning de troon?	54
§ 8. De minderjarigheid van de Koning en het regentschap	55
53-58. Gereserveerd	55
§ 9. De onmogelijkheid om te regeren	55
59. Wat verstaat men onder de onmogelijkheid om te regeren?	55
60. Welke twee stappen voorziet artikel 93?	56
61. Wat zou “onmogelijkheid tot regeren” betekenen?	57
62. Hoe wordt de onmogelijkheid tot regeren opgevat in de koningskwestie van 1940 - 1950?	58
63. Bespreek de Mini koningskwestie van 1990	59
Onderafdeling 2. De federale Regering	60
§ 1. Het benoemen en ontslaan van de leden van de federale Regering	60
64. Wat is de draagwijdte van artikel 96 van de grondwet?	60
64. Hoe wordt de eedaflegging geconstateerd?	61
65. Wat is de bijzondere toestand van de staatssecretarissen?	62
66. Moeten bestaande ministers de eed afleggen?	63
67-8. Hoe is art. 96 geëvolueerd?	64
68. Kan de Koning ministers afzetten?	65
69. Welke invloed heeft de Koning op de regeringsvorming?	66
70. Wat is het gekruiste besluit bij de eedaflegging?	66
71. Waarom de vertrouwenskwestie bij het aantreden van de nieuwe regering?	67
§ 2. Regels voor de samenstelling van de federale Regering	68
72. Welke soorten leden telt de federale regering?	68
§ 2A. De eerste minister en de ministers	69
73. Wat is de strekking van artikel 99 van de grondwet?	69
74. Waarom werd het eerste lid van artikel 99 ingevoerd?	70

75. Waarom werden taalpariteit ingesteld door artikel 99, tweede lid?	71
76. Wat is de impact van artikel 11 bis, tweede lid van de Grondwet?	72
77. Wie kan geen minister worden?	73
78. Kan de Koning ministers zonder portefeuille benoemen?	74
79. Hoe is de functie van de eerste minister geregeld?	75
80. Wat is het onderscheid tussen de eerste minister en de andere ministers?	76
81. Wat is de functie van de vicepremiers?	77
82. Wat wordt verstaan onder het kernkabinet?	78
83. Wat zijn de Ministers van Staat?	79
84. Wat is de instelling van de kroonraad?	80
§2 B. De staatssecretarissen	81
85. Wat is de basis van de functie van staatssecretaris?	81
86. Waarom is de taalpariteit niet toepasselijk op de staatssecretarissen?	82
87. Waarom zijn de staatssecretarissen toegevoegd?	83
88. Hoe is het statuut van de staatssecretarissen geregeld?	84
89. Welke akten mag de staatssecretaris mede ondertekenen?	85
90. Heeft de minister aan wie de staatssecretaris is toegevoegd, nog een eigen bevoegdheid?	86
§ 3. De vertrouwensstemming door de Kamer van volksvertegenwoordigers	87
91. Welke waarde heeft de gewoonte dat de eerste minister het vertrouwen van de kamer vraagt bij zijn nieuwe benoeming?	87
92. Moet de regering het vertrouwen van de Senaat niet meer vragen?	88
93. Wat gebeurt in het onwaarschijnlijke geval dat de nieuwe regering het vertrouwen niet krijgt?	89
§ 4. Het geval van de minderheidsregering	90
94. Is een minderheidsregering mogelijk?	90
Afd. 2. De regeringen van de deelentiteiten	91
Onderafdeling 1. Het algemene stelsel	91
95. Hoe worden de gemeenschaps- en gewestministers gekozen?	91
96. Hoe wordt de minister-president gekozen?	92
97. Hoeveel gemeenschaps en gewestministers zijn er?	93
98. Hoe gebeurt de eedaflegging van de gemeenschaps en gewestregeringen?	94
99. Hoe gebeurt de eedaflegging van de minister-president?	95

100. Kan de koning weigeren de eed van de minister-president te aanvaarden en dus de benoeming te bekrachtigen?	96
Onderafdeling 2. Het Brusselse stelsel	97
101. Waarom is Brussel een buitenbeentje?	97
102. Welke procedure is van toepassing als er overeenstemming is tussen de twee taalgroepen?	98
103. Welke procedure is van toepassing als er geen akkoord kan worden bereikt tussen de twee taalgroepen?	99
104. Wat is het fenomeen van de Brusselse staatssecretarissen?	100
105. Hoe wordt het Verenigd College van de gemeenschappelijke gemeenschapscommissie samengesteld?	101
106. Hoe gebeurt de eedaflegging van de Brusselse Gewestregering?	102
Afd. 3. De werking van de uitvoerende macht	103
Onderafdeling 1. De beraadslagingen in de regering en de besluitvorming met consensus	103
108. Hoe beraadslagen de regeringen?	103
109. Hoe beraadslaagt het kernkabinet?	104
110. Hoe beraadslagen de deelregeringen?	105
111. Wat is de functie van regeringssecretaris?	106
112. Hoe vinden de beraadslagingen technisch plaats?	107
Onderafdeling 2. De verdeling van de ministerportefeuilles	108
113. Hoe worden de ministerportefeuilles verdeeld in de federale regering?	108
Onderafdeling 3. De ministeriële kabinetten	109
Onderafdeling 4. De verhoudingen tussen de regering en het staatshoofd	109
114. Hoe is de verhouding tussen de regering en het staatshoofd geregeld?	109
Onderafdeling 4. Het spontaan ontslag van de regering	110
115. Hoe is het spontaan ontslag geregeld op federaal niveau?	110
116. Welke drie verschillende situaties kunnen ontstaan na het aanbieden van spontaan ontslag?	111
117. Wat gebeurt wanneer de koning het ontslag van de regering officieus aanvaardt?	112
118. Wanneer gebeurt het officiële ontslag van de eerste minister?	113
119. Wat is het gevolg van de Officieuze aanvaarding?	114
120. Wat is het gevolg van de Officieuze weigering van het ontslag door de Koning?	115

121. Wat is het gevolg van de situatie waarbij de Koning het ontslag “in overwegingneming neemt”, of zijn beslissing in beraad houdt?	116
122. Hoe eindigt de inoverwegingneming?	117
123. Hoe verloopt het spontaan ontslag van een gemeenschaps of gewestregering?	118
Onderafdeling 6. Lopende zaken	119
124. Waarom is de ontslagnemende regering “in lopende zaken”?	119
125. Wanneer is de term “lopende zaken” ontstaan?	120
126. Hoe wordt gecontroleerd of de beslissing wel lopende zaken betreft?	121
127. Welke drie categorieën zaken worden traditioneel als lopende zaken bestempeld?	122
Onderafdeling 7. De beschermingen die de leden van de regering genieten	123
128. Welke specifieke beschermingen genieten de leden van de regering?	123
§ 1. De vrijheid van meningsuiting voor leden van de regering	124
129. Waarom en hoe genieten de leden van de regering en specifieke vrijheid van meningsuiting?	124
§ 2. Een voorrecht van rechtsmacht en specifieke proceduregaranties	125
130. Wat is de inhoud van artikel 103 van de grondwet?	125
131. Bespreek het voorrecht van rechtsmacht voor federale ministers in de tijd	126
132. Wat gebeurt met ministers die een overtreding zouden hebben begaan in de uitoefening van hun functie, maar achteraf parlements lid worden?	127
133. Wie beoordeelt de ministers?	128
134. Van welke immuniteit geniet een ministers?	129
135. Geldt dit ook voor staatssecretarissen?	130
136. Geldt dit ook voor leden van de gemeenschaps of gewestregeringen?	131
Onderafdeling 8. Het financieel statuut van de leden van de regering	132
Afdeling 4. De Prerogatieven van de uitvoerende macht	133
Onderafdeling 1. De Prerogatieven van de federale uitvoerende macht	133
§ 1. De regelgevende bevoegdheid	133
137. Wat is de inhoud van artikel 33 van de grondwet?	133
§ 1A. De algemene bevoegdheid van de uitvoering der wetten	134
138. Wat is de draagwijdte van artikel 108 van de grondwet?	134
139. Hoe interpreteert Cassatie artikel 108 in het arrest Mertz?	135
§ 1 B. De toegekende regelgevende bevoegdheid	136
140. Wat is de draagwijdte van artikel 105 van de grondwet?	136

141. Wat is een gewone machtigingswet?	137
142. Wat is een kaderwet?	138
143. Wat is een machtigingswet?	139
144. Welke grondslag hebben de bijzondere machtenbesluiten?	140
Achtergrond. Arrest Le Compte	140
145. Aan welke voorwaarden moeten de bijzondere machten voldoen om verenigbaar te zijn met artikel 105 van de grondwet?	141
146. Kunnen bijzondere machten ook verleend worden door de deelstaatparlementen aan de respectieve regeringen?	142
147. Stel dat een bijzonderemachtenbesluit van ongrondwettelijkheid wordt verdacht, betreft deze ongrondwettelijkheid dan de machtigingswet of het besluit zelf?	143
148. Kunnen bijzondere machten betrekking hebben op aangelegenheden die volgens de grondwet verplicht moeten geregeld worden door de wetgever zelf?	144
§ 2. De mogelijkheid om de Kamer van volksvertegenwoordigers te ontbinden, de kamers in buitengewone zitting bijeen te roepen, de zittingen te verdagen en de sluiting van hun zittingen uit te spreken	145
§ 3. Deelname aan de uitoefening van de wetgevende functie en van de grondwetgevende functie	145
149. In welke zin neemt de koning deel aan de uitoefening van de wetgevende functie (recapitulatie)?	145
§ 4. De leiding van het bestuur	146
150. In welke zin leidt de Koning het bestuur?	146
§ 5. De leiding van de internationale betrekkingen	147
151. Op welke grond leidt de Koning de internationale betrekkingen?	147
§ 6. Het bevelhebberschap van het leger	148
152. Welke Prerogatieven heeft de Koning in verband met het leger?	148
A. Het historische onderscheid tussen het bevelhebberschap in oorlogstijd en in vreedetijd (afgeschaft in 1949)	149
B. Het onderscheid tussen het eminent bevelhebberschap en het daadwerkelijke bevelhebberschap geldig vanaf 1949	149
153. Waarom is de situatie veranderd na 1949?	149
154. Wat is het eminent bevelhebberschap?	150
155. Wat is de materiële omvang van het eminent bevelhebberschap?	151
156. Moet de Koning de toestemming van het parlement hebben voor het eminent bevelhebberschap?	152

157. Wat is de rol van de Koning bij het daadwerkelijke bevelhebberschap?	153
158. Kan de noodtoestand worden uitgeroepen?	154
159. Welke Prerogatieven inzake het leger zijn voorbehouden aan de wetgevende macht?	155
§ 7. Het genaderecht	156
160. Wat is de basis van het genaderecht van de Koning?	156
161. Welke draagwijdte heeft het genaderecht?	157
§ 8. Het recht munt te slaan	158
162. Wat is de draagwijdte van het recht munt te slaan?	158
§ 9. Het recht adeldom te verlenen	158
§ 10. Het recht magistraten te benoemen en de gerechtelijke beslissingen uit te voeren	159
163. Wat is de basis voor het recht magistraten te benoemen?	159
164. Wat is de basis voor de uitvoering van vonnissen en arresten?	160
Onderafdeling 3. De Prerogatieven van de uitvoerende machten van de deelentiteiten	161
165. Op welke grond hebben de uitvoerende machten van de deelentiteiten hun bevoegdheid?	161
Hoofdstuk 3. De grondwetgevende macht	162
Afdeling 1. De totstandkoming en de goedkeuring van de grondwet	162
Afdeling 2. De herziening van de grondwet	162
Onderafdeling 1. De procedure van grondwetsherziening	162
166. Bespreek de herzieningsverklaring van de Grondwet	162
167. Wie heeft het recht om een herzieningsverklaring uit te vaardigen?	163
168. Welke gevolgen heeft de publicatie van de herzieningsverklaring?	164
169. Wanneer gebeurt de eigenlijke herziening?	165
170. Moeten de voor herziening vatbaar verklaarde bepalingen ook daadwerkelijk worden gewijzigd?	166
171. Binnen welke termijn moet de herziening gebeuren?	167
Onderafdeling 2. Beperkingen met betrekking tot de toepassing van de grondwet	168
172. Welke beperkingen kunnen worden gesteld aan de toepassing van de grondwet?	168
Onderafdeling 3. Beperkingen met betrekking tot de herziening van de grondwet	169
173. In welke omstandigheden kan de grondwet niet worden herzien?	169

Onderafdeling 4. Het verschijnsel van de impliciete herzieningen	170
Afd. 3. De grote veranderingen in de Grondwet van 1831 tot op heden	170
Afd. 4. De grondwettelijke gewoonten	170
Afd. 5. Bestaan er algemene rechtsbeginselen met grondwettelijke waarde?	170

8637 Staatsrecht (L) IV

Inhoud

Tweede deel. De bevoegdheden van de federale overheid, van de gemeenschappen en van de gewesten.	2
Hoofdstuk I. De beginselen die de verdeling van de bevoegdheden regelen	2
Afd. 1. Het exclusiviteitsbeginsel van de bevoegdheden	2
1. Verwoord het exclusiviteitsbeginsel van de bevoegdheden.	2
2. Hoe ver strekt de exclusiviteit zich uit?	3
3. Worden de bevoegdheden die aan de gemeenschappen en gewesten worden toegewezen, ruim of strekt uitgelegd?	4
4. In welke zin moet het exclusiviteitsbeginsel gerelativeerd worden?	5
5. Wat gebeurt met de bestaande regels wanneer een bevoegdheid wordt overgedragen van de ene entiteit op de andere?	6
Afd. 2. De hiërarchische gelijkheid van de wettelijke normen van de federale overheid en van de deelentiteiten	7
6. Wat is het principe van de hiërarchische gelijkheid?	7
Afd. 3. Toepassing van het beginsel in foro interno, in foro externo	8
7. Wat betekent het beginsel in foro interno, in foro externo?	8
Afd. 4. De afwezigheid, de jure, van subnationaliteiten	9
8. Wat houdt het beginsel van afwezigheid van subnationaliteiten in?	9
9. Welke specifieke regels zijn er voor ambtsdragers inzake hun behoren tot een gemeenschap?	10
Hoofdstuk 2. De bevoegdheden van de federale overheid.	11
Afd. 1. De aan de federale overheid toegekende bevoegdheden	11
10. Welke twee soorten bevoegdheden heeft de federale overheid?	11
11. Hoe is bijvoorbeeld de bevoegdheidsverdeling inzake volksgezondheid?	12
12. Wat is de kwestie van de herfederalisering van bevoegdheden die voordien aan deelentiteiten toegewezen zijn?	13
Hoofdstuk 3. De bevoegdheden van de gemeenschappen	14
Afd. 1. De bevoegdheden van de Vlaamse, Franse en Duitstalige gemeenschap	14
§ 1. Culturele aangelegenheden en onderwijs	14
13. Wat wordt verstaan onder culturele aangelegenheden?	14

§ 2. Onderwijs	15
14. Welke bevoegdheden inzake onderwijs worden toegekend aan de gemeenschappen?	15
15. Welke bevoegdheden inzake onderwijs blijven bij de federale overheid?	16
16. Zijn de scholen van de gemeenschappen noodzakelijk eentalig?	17
17. Welke scholen blijven federaal?	18
18. Welke rechtsbescherming een door de federale autoriteiten blijven overeind?	19
19. Wie is bevoegd voor de nationale en internationale samenwerking inzake culturele aangelegenheden en onderwijs?	20
20. Over welk territoriaal grondgebied zijn de gemeenschappen bevoegd?	21
21. Hoe is de regeling inzake de instellingen in Brussel?	22
§ 3. De persoonsgebonden aangelegenheden	23
22. Hoe komt men tot de term “persoonsgebonden aangelegenheden”?	23
23. Waar vinden we de lijst van de persoonsgebonden aangelegenheden?	24
A. Het gezondheidsbeleid	25
24. Beschrijf de gemeenschapsbevoegdheid inzake gezondheidsbeleid	25
B. Bijstand aan personen	26
25. Wat wordt bedoeld met de bijstand aan personen?	26
C. Organisatie, werking en opdrachten van de justitiehuisen	27
26. Wat valt onder de organisatie, de werking en de opdrachten van de justitiehuisen?	27
D. Gezinsbijslagen	28
27. Wat valt onder de bevoegdheid inzake gezinsbijslagen?	28
§ 4. Het gebruik der talen	29
28. Op welke domeinen kan de wetgever het gebruik der talen regelen?	29
29. Kan de Duitstalige gemeenschap het gebruik van het Duits verplicht stellen?	30
30. Kunnen de gemeenschappen het taalgebruik regelen in federale en internationale instellingen?	31
31. Wat is het territorium waarbinnen de gemeenschappen hun bevoegdheid inzake taal uitoefenen?	32
§ 5. Andere bevoegdheden	33
32. Welke andere bevoegdheden worden opgedragen aan de gemeenschappen?	33
Afd. 2. De bevoegdheden van de gemeenschappelijke gemeenschapscommissie	34

33. Op welke rechtsgrond heeft de gemeenschappelijke gemeenschapscommissie bevoegdheid?	34
34. Over welke bi-persoonsgebonden aangelegenheden gaat het?	35
Afd. 3. De bevoegdheden van de Franse gemeenschapscommissie en van de Vlaamse gemeenschapscommissie als ondergeschikte organen van de Franse en Vlaamse Gemeenschap	36
35. Welke zijn de bevoegdheden van de Franse gemeenschapscommissie en van de Vlaamse gemeenschapscommissie als ondergeschikte organen van de Franse en Vlaamse Gemeenschap?	36
Afd. 4. De gedeeltelijke regionalisering van de uitoefening van bepaalde gemeenschapsbevoegdheden: de sint-Quintus clausule	37
36. Wat is de achtergrond van de regionalisering van gemeenschapsbevoegdheden?	37
37. Wordt ook de financiering mee overgedragen?	38
38. Hoe oefent de Franse gemeenschapscommissie deze overgedragen bevoegdheden uit?	39
39. Hoe oefent het Waals parlement de bevoegdheden van de Waalse gemeenschap uit?	40
Hoofdstuk 4. De bevoegdheden van de gewesten	41
§ 1. De lijst van de gewestbevoegdheden	41
40. Waar vinden we de lijst van de gewestelijke bevoegdheden?	41
41. Beschrijf de bevoegdheid inzake ruimtelijke ordening	42
42. Beschrijf de bevoegdheid inzake leefmilieu en waterbeleid	43
43. Beschrijf de bevoegdheid inzake landinrichting en natuurbehoud	44
44. Bespreek de bevoegdheid inzake huisvesting	45
45. Bespreek de bevoegdheid inzake Landbouw en Visserij	46
46. Bespreek de bevoegdheid inzake economie	47
47. Bespreek de bevoegdheid inzake energiebeleid	48
48. Bespreek de bevoegdheid inzake de ondergeschikte besturen	49
49. Bespreek de bevoegdheid inzake tewerkstelling	50
50. Bespreek de bevoegdheid inzake openbare werken en vervoer	51
51. Bespreek de bevoegdheid inzake dierenwelzijn	52
52. Bespreek de bevoegdheid inzake verkeersveiligheid	53
53. Bespreek de bevoegdheid inzake de bepaling van de gerechtelijke procedure in geval van onteigening	54

54. Bespreek de bevoegdheid inzake het gewoon administratief toezicht op de ondergeschikte besturen	55
55. Bespreek de specifieke bevoegdheden van het Brussels hoofdstedelijk gewest	56
§ 2. De uitoefening van de gewestbevoegdheden	57
1. De territoriale grondslag	57
56. Hoe wordt het territorium voor de uitoefening van de gewestbevoegdheden bepaald?	57
2. Overlegmechanismen	58
57. Welke overlegmechanismen worden voorzien voor de samenwerking tussen de verschillende bevoegde regeringen?	58
3. Gewestelijke volksraadpleging	59
58. Waar is de mogelijkheid van gewestelijke volksraadplegingen voorzien?	59
59. Hoe kan het betrokken gewest een volksraadpleging organiseren?	60
Afd. 2. De volledige communautarisering van de uitoefening van gewestbevoegdheden	61
60. Waarop slaat de volledige communautarisering van de uitoefening van gewestbevoegdheden?	61
Afd. 3. De gedeeltelijke communautarisering van de uitoefening van gewestbevoegdheden	62
61. Waarop slaat de gedeeltelijke communautarisering van de uitoefening van gewestbevoegdheden?	62
Hoofdstuk 5. De gemeenschappelijke bevoegdheden	63
Afd. 1. De parallelle bevoegdheden.	63
62. Wat wordt verstaan onder parallelle bevoegdheden?	63
63. Bespreek de strafrechtelijke bevoegdheden van artikel 11 en 11 bis van de BWHI	64
Afd. 2. De impliciete bevoegdheden	65
64. Wat zijn impliciete bevoegdheden?	65
65. Onder welke voorwaarden kunnen impliciete bevoegdheden worden uitgeoefend?	66
Hoofdstuk 6. De constitutieve autonomie van de deeltentiteiten	67
66. Wat wordt bedoeld met consitutieve autonomie?	67
Hoofdstuk 7. De tenuitvoerlegging van de bevoegdheden	68
Afd. 1. Het conflictjuweel Federalisme	68
67. Wat verstaan we onder de uitdrukking conflictueus federalisme?	68
Onderafdeling 1. De bevoegdheidsconflicten	69

68. Hoe worden bevoegdheidsconflicten vermeden?	69
69. Welke procedure wordt gevolgd indien de Raad van State van oordeel is dat een bevoegdheid wordt overschreden?	70
70. Hoe worden bevoegdheidsconflicten geregeld?	71
Onderafdeling 2. De belangenconflicten.	72
Afd. 2. Het coöperatief federalisme	73
71. Wat is de basis van het coöperatief federalisme?	73
71. Welke verplichte samenwerkingsprocedures bestaan er?	74
72. Welke discussieorganen zijn er opgelegd?	75
74. Welke specifieke normatieve instrumenten bestaan er?	76
75. Hoe controleert het parlement de samenwerkingsakkoorden?	77
76. Welke samenwerkingsakkoorden zijn absoluut verboden?	78
Hoofdstuk 8. De uitoefening van de bevoegdheden door de gemeenten en provincies	79
77. Wat is het statuut van gemeenten en provincies?	79
78. Wat zijn de prerogatieven van de gemeenten/provincies?	80
79. Wie staat aan het hoofd van de organisatie van de gemeente?	81
80. Wat is de taak van de financieel directeur van de gemeente?	82
81. Over welk personeel beschikken de provincies?	83
Hoofdstuk 9. De internationale bevoegdheden van de federale overheid, de gemeenschappen en de gewesten	84
Afd. 1. De internationale betrekkingen, de grondwet en het Belgisch federalisme	84
82. Hoe werd het vroegere monopolie van de koning doorbroken?	84
Afd. 2. De beginselen met betrekking tot het voeren van het buitenlands beleid en het sluiten evenals opzeggen van internationale verdragen	85
83. Wat is de draagwijdte van artikel 167, § 1, eerste lid van de grondwet?	85
84. Hoe wordt de bevoegdheid van de Koning in dit verband gecontroleerd?	86
85. Wat is de zin van artikel 34 van de grondwet?	87
86. In welke fasen worden verdragen gesloten?	88
87. Hoe worden akkoorden in vereenvoudigde vorm gesloten?	89
88. Hoe kan men verdragen opzeggen?	90
Afd. 3. De typologie van de verdragen in federaal België en de modaliteiten voor het sluiten daarvan	91
89. Welke verdragen zijn exclusief federaal?	91
90. Welke verdragen zijn exclusief gemeenschaps of gewest verdragen?	92

91. Wat zijn gemengde verdragen?	93
Afd. 4. De internationale verantwoordelijkheid van de staat	94
92. Wat is de zin van artikel 169 van de grondwet?	94
Afd. 5. De internationale vertegenwoordiging van België	95
93. Wie is bevoegd voor de diplomatieke en consulaire vertegenwoordiging?	95
94. Wie is verantwoordelijk voor de deelname aan internationale organisaties?	96
95. Wie is verantwoordelijk voor de toegang tot internationale rechtscolleges?	97
96. Wie is verantwoordelijk voor de informatie aan de wetgevende vergaderingen bij de totstandkoming van het recht van de Europese Unie?	98
Deel III. De financiering van de federale overheid, van de gemeenschappen en van de gewesten	99
Hoofdstuk I. De financiering van de federale overheid	99
Afd. 1. De trilogie inzake fiscaliteit en de controle van het grondwettelijk Hof: 170,171 en 172	99
§ 1. Het beginsel van de wettigheid van belastingen	99
97. Bespreek artikel 170 van de grondwet	99
98. Bespreek het beginsel van de eenjarigheid van de belasting (annaliteitsbeginsel)	100
99. Bespreek het beginsel van de gelijkheid van de burgers ten aanzien van de belasting (172)	101
100. Wie is bevoegd de belastingwetten aan de grondwet te toetsen?	102
Afd. 2. Het begrip retributie	103
101. Wat is de betekenis van artikel 173 van de grondwet?	103
Afd. 3. De begrotingswetten	104
102. Wat is de definitie van de begroting en rekeningen?	104
103. Wat is het beginsel van het universele karakter van de begroting?	105
104. Wat is het beginsel van de onbestemdheid der ontvangsten?	106
105. Wat zijn begrotingsruiters?	107
106. Wat zijn voorlopige twaalfden?	108
Afd. 4. De pensioenen	109
107. Wie beslist over de pensioenen?	109
Hoofdstuk 2. De financiering van de gemeenschappen en gewesten	110
Afd. 1. Algemeenheden	110
108. Hoe wordt de belastingbevoegdheid van de deeltentiteiten geregeld?	110

109. Wat is de band tussen de materiële bevoegdheid en de fiscale bevoegdheid?	111
110. Hoe is de situatie inzake de aparte begroting van gemeenschappen en gewesten?	112
Afd. 2. De financiering van de gemeenschappen	113
111. Welke financieringsbronnen hebben de Franse en de Vlaamse Gemeenschap?	113
112. Waarom kan geen gemeenschapsbelasting worden ingevoerd?	114
113. Hoe wordt de Duitstalige gemeenschap gefinancierd?	115
Afd. 3. De financiering van de gewesten	116
114. Hoe worden de gewesten gefinancierd?	116
Hoofdstuk 5. Het Rekenhof	117
115. Wat is de wettelijke basis van het Rekenhof?	117
116. Wat is de taak van het Rekenhof?	118
Hoofdstuk 4. De financiering van de erediensten en van de vrijzinnigheid	119
Afd. 1. De financiering van de bedienaren van de erkende erediensten	119
117. Hoe kwam artikel 181 van de grondwet tot stand?	119
118. Worden de erediensten gefinancierd door de staat?	120
119. Wat bepaalt de vereiste van een erkende eredienst?	121
120. Kent België een scheiding tussen kerk en staat?	122
121. Hoe verloopt de facto de erkenning van erediensten sinds 1831?	123
122. Wat zijn de formele criteria van erkenning van de erediensten?	124
Afd. 2. De financiering van de afgevaardigden van de georganiseerde vrijzinnigheid	125
Afd. 3. De financiering van de temporaliën van de erediensten en van de installaties van de georganiseerde vrijzinnigheid	125
123. Wat wordt bedoeld met temporaliën?	125
Vierde deel. De grondwettelijke, gerechtelijke en administratieve rechtscolleges en hun plaats in de federale architectuur van de Belgische rechtsorde	126
Hoofdstuk I. Het grondwettelijk Hof	126
Afd. 1. Korte historiek	126
124. Op welke basis werd het arbitragehof opgericht?	126
125. Wat is de invloed van Hans Kelsen op de oprichting van een grondwettelijk Hof?	127
126. Wat was de oorspronkelijke bevoegdheid van het arbitragehof?	128
127. Hoe wordt de bevoegdheid van het arbitragehof uitgebreid in 1989?	129
128. Hoe wordt de bevoegdheid van het arbitragehof uitgebreid in 2003?	130

129. Hoe wordt het arbitragehof tot het grondwettelijk Hof in 2007?	131
Afd. 2. De samenstelling van het Hof	132
130. Hoe is het grondwettelijk Hof samengesteld?	132
Afd. 3. De taken van het Hof	133
Onderafdeling 1. De controle van de grondwettigheid van de wetten, decreten en normen	133
131. Welke normen mogen getoetst worden?	133
132. Kan het grondwettelijk Hof verdragen toetsen?	134
133. Wat zijn de referentienormen?	135
134. Mag de grondwet toetsen aan internationale normen?	136
135. Mag het grondwettelijk Hof het wetgevingsproces controleren?	137
Afd. 4. De procedure	138
Onderafdeling 1. Het beroep tot vernietiging	138
136. Wat is het voorwerp van het beroep bij het grondwettelijk Hof?	138
137. Wie kunnen verzoekende partij zijn?	139
138. Wat is het vereiste belang?	140
139. Kunnen feitelijke verenigingen procederen voor het grondwettelijk Hof?	141
140. Binnen welke termijn moet het verzoekschrift worden ingediend?	142
141. Is het beroep mogelijk tegen arresten van het grondwettelijk Hof?	143
142. Welke gevolgen heeft het arrest dat de voorziening verwerpt?	144
143. Welke gevolgen heeft het arrest dat de vordering inwilligt?	145
Onderafdeling 2. De vordering tot schorsing	146
144. Wat is de vordering tot schorsing?	146
145. Onder welke voorwaarden is de vordering tot schorsing succesvol?	147
146. Wat is het effect van een schorsingsarrest?	148
Onderafdeling 3. De prejudiciële vraag	149
147. Wat is het voorwerp van de prejudiciële vraag?	149
148. Welke instanties zijn gemachtigd om een prejudiciële vraag te stellen?	150
149. Binnen welke termijn moet de prejudiciële vraag worden gesteld?	151
150. Is het verwijzende rechtscollege verplicht een prejudiciële vraag te stellen?	152
151. In welke gevallen is het rechtscollege verplicht ambtshalve de prejudiciële vraag te stellen?	153
152. Welke gevolgen heeft het arrest gewezen op prejudiciële vraag?	154

153. Welke rechtsgevolgen heeft de vaststelling van de ongrondwettigheid voor de toepassing van de betrokken norm?	155
154. Wat moet de wetgever doen bij vaststelling van ongrondwettigheid?	156
155. Welke nieuwe termijn wordt geopend door een vaststelling van ongrondwettigheid?	157
Hoofdstuk 2. De gewone rechtbanken	158
Afd. 1. Het onderscheid tussen burgerlijke rechten en politieke rechten	158
156. Hoe is het bevoegdheidsonderscheid tussen burgerlijke en politieke rechten ingeschreven in de grondwet?	158
157. Wat is het Flandria arrest?	159
158. Wat zijn de politieke rechten?	160
159. Welke rechter is bevoegd?	161
Afd. 2. De beginselen betreffende de gewone rechtbanken	162
Onderafdeling 1. De rechterlijke organisatie	162
160. Wie kan rechtbanken oprichten?	162
161. Welke rechtbank staat aan de top van de gerechtelijke organisatie?	163
162. Hoe is het Hof van Cassatie zijn grondwettelijk geregeld?	164
163. Wat is de rol van de hoge Raad voor Justitie?	165
Onderafdeling 2. Het statuut van de magistraten van de rechterlijke orde en hun benoeming	166
164. Waar vindt men het beginsel van onafhankelijkheid van de leden van de rechterlijke macht?	166
Onderafdeling 3. De procedurele waarborgen	167
165. Waar vinden we de procedurele waarborgen in de grondwet?	167
Onderafdeling 4. De conflicten van attributie	168
166. Wat zijn conflicten van attributie?	168
Onderafdeling 5. De exceptie van onwettigheid	169
167. Wat is de exceptie van onwettigheid?	169
168. Kan de gewone rechter artikel 159 invoeren bij schending van een Internationaalrechtelijke norm?	170
Hoofdstuk 3. De administratieve rechtscolleges	171
Afd. 1. De Raad van State	171
Onderafdeling 1. De voorgeschiedenis en oprichting van de Raad van State	171
169. Hoe is de Raad van State opgericht?	171

Onderafdeling 2. De samenstelling van de Raad van State	172
170. Hoe is de Raad van State georganiseerd?	172
171. Wat is de rol van het auditoraat?	173
172. Wat is het principe van het dubbel onderzoek?	174
173. Wat is de rol van het coördinatiebureau van de Raad van State?	175
Onderafdeling 4. De afdeling wetgeving	176
174. Wat is de taak van de afdeling wetgeving?	176
175. Controleert de Raad van State de overeenstemming van voorontwerpen met de andere wetgevende teksten?	177
176. Wanneer wordt de afdeling wetgeving van de Raad van State verplicht geraadpleegd?	178
177. Moet de afdeling wetgeving van de Raad van State worden geraadpleegd of bij voorstellen van wet?	179
178. Moet de Raad van State advies uitbrengen bij herziening van de grondwet?	180
179. Wat is de termijn waarbinnen de Raad van State advies moet uitbrengen?	181
180. Wat is de termijn als de overheid hoogdringendheid inroept?	182
181. Is het advies van de Raad van State bindend?	183
182. Is het advies van de Raad van State politiek gekleurd?	184
Afd. 2. De andere administratieve rechtscolleges naast de Raad van State	185
183. Hoe komt Vlaanderen er toe administratieve rechtscolleges op te richten?	185